

På baggrund af 93 enkeltpersonsinterview og to fokusgruppeinterviews med socialt udsatte, medarbejdere, ledere og eksperter udfolder Nanna Mik-Meyer en række dilemmaer og problemstillinger, der er forbundet med arbejdet omkring socialt udsatte mennesker.

Bogens har ikke til ærinde at danne et repræsentativt overblik eller en konkret effektanalyse af indsatser, men snarere at udforske mødet imellem den udsatte og det system, der er sat i verden til at hjælpe denne. En af bogens hovedpointer er, at der faktisk ikke er tale om et sammenhængende system, men ofte en række systemer med forskellige logikker og mekanismer, som besværliggør samarbejdet og fragmenterer indsatsen omkring den udsatte. I praksis betyder dette, at den udsatte sjældent oplever kontinuitet og meningsfuldhed i mødet med systemet. Ofte savner både den udsatte og medarbejderne mening og sammenhæng i indsatserne, hvilket betyder, at den udsatte aldrig reelt hjælpes ud af sine kerneproblematikker.

Mange steder beskrives forskellige typer af enten brandslukning eller i værste fald ansvarsfralæggelse, da systemets logikker ikke kan omfavne kompleksiteten i problemerne. Et af de mest fremtrædende eksempler findes i beskrivelsen af samarbejdet imellem psykiatri og misbrugsbehandling – eller måske nærmere manglen på samarbejde. Modstridende logikker i de to systemer betyder, at den udsatte ikke "passer" til den behandling, der er sat i verden til at hjælpe. Således lever den udsatte ofte på systemets præmisser og må fx beskrive sig som selvmordstruet for at få tag over hovedet. På baggrund heraf foreslår Nanna Mik-Meyer, at der ikke tales om *borgere*, men om *klienter*, da de liv, der udfolder sig, sjældent svarer til den selvbestemmelse og autonomi, som man associerer med borgerbegrebet. I nogle tilfælde betyder denne tildeling af selvbestemmelse, at den socialt udsatte ikke får den rette hjælp til at komme ud af sine problemer, men i stedet fx ender med at fejladministrere sin økonomi og dermed mister sin bolig. Dette og lignende dilemmaer tegnes både nuanceret og præcist i bogen, hvilket kan betragtes som essensen af dens eksistensberettigelse.

Bogen giver et dybt indblik i problemer og dilemmaer i systemets møde med socialt udsatte og kalder på en større forståelse af den sammenhæng og omfavnelser af kompleksitet, som er nødvendig for at tilbyde gruppen en effektiv hjælp. For fagprofessionelle, der beskæftiger sig med gruppen, vil bogen sandsynligvis bekræfte deres erfaringer og øge forståelsen af det samlede systems problemer for den udsatte. Dette kan i sig selv være hjælpsomt, da forståelsen givetvis kan bidrage til, at den manglende sammenhæng i indsatser imødekommes bedre.

Der gives desuden et fint og nuanceret billede af fordele og ulemper ved den dokumentationspraksis, der eksisterer, og hvad den betyder for samarbejdet på godt og ondt. På samme måde indeholder bogen et fremragende indblik i en række af de problemer, den udsatte møder ift. f.eks. beskæftigelse, bolig, misbrug, økonomi og kriminalitet fra flere relevante vinkler og bliver et rigtig godt udgangspunkt for at forstå de grundlæggende dilemmaer, der går igen for den socialt udsatte i alle disse systemer.

Omvendt bliver bogens blik på de enkelte dele naturligvis ikke fyldestgørende i sig selv. Ville man fx have et fyldestgørende indblik i beskæftigelsessystemets nuancer, burde man kigge andetsteds. Bogen fremviser desuden på rigtig fin vis et problem omkring fagprofessionelles manglende lyst til at arbejde med komplekse borgere pga. manglende tid eller manglende handlemuligheder. Dette udmønter sig i ansvarsfralæggelse, mange skift i indsatsspor og kontaktpersoner, hvilket tegner sig som særligt problematisk for socialt udsatte, der har behov for stabilitet, sammenhæng og dybere forståelse.

Afsnittet, der beskriver ønsket om lette sager, vil kunne genkendes af mange professionelle og bør i høj grad give anledning til refleksion og et kald på faglig ansvarlighed igennem alle systemets lag og helt ned i det konkrete møde med borgeren.

Bogen dykker ned i en række forskellige kontekster fra mange forskellige vinkler og tegner på den måde et tydeligt billede af et system, der ikke passer til de mennesker, det er sat i verden for at hjælpe, hvilket må anses som bogens vigtigste pointe. Pointen illustreres enormt tydeligt, nuanceret og knivskarpt igennem hele bogen og kan betragtes som det mest essentielle bidrag til fagområdet.

Det grundlæggende dilemma omkring manglende sammenhæng og individuel tilpasning som bogen udfolder, lader sig sandsynligvis ikke løse uden en gennemgribende forandring af de systemer, borgeren indgår i, og de logikker, der handles ud fra i de forskellige kontekster. Man kunne derfor ønske sig, at bogen ikke blot læses af fagprofessionelle med ønske om at hjælpe udsatte borgere bedre, men også af ledere og politikere med samme mål.

Af Søren Vinther Hansen, psykolog og afdelingsleder i Væksthuset

